

I Trobada de Revistes i Publicacions Científiques sobre Comunicació

22-23 de febrer de 2007, Facultat de Ciències de la Comunicació, Universitat Autònoma de Barcelona

José Maria Perceval

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació

A la I Trobada de Revistes i Publicacions Científiques sobre Comunicació van assistir els directors i representants de les següents revistes, publicacions, portals i grups d'investigació: *Anàlisi*, *Bosch*, *Carbus*, *Cindoc*, *Comunicación*, *Comunicación y cultura*, *Comunicación y sociedad*, *Comunicar*, *Cossetània*, *Designis*, *Dialnet*, *Doxa*, *Estudios sobre el mensaje periodístico*, *Gedisa*, *Guioanactualidad*, *Infoamérica*, *In-Recs*, *Paidós*, *UOC Papers*, *Pensar la Publicidad*, *Portal de la Comunicació*, *Quaderns del CAC*, revistes de comunicació de la Universitat de Sevilla (*Ámbitos*, Revista de ciencias sociales y de la comunicación; *Redes.com*, Revista científica de información y comunicación), *Sociedad Española de Periodística*, *Telos*, *Tonos*, *Treballs de Comunicació*, *Trípodos* y *Zer*.

Aquesta reunió no va pretendre mai ser un congrés d'especialistes o una assemblea d'institucions, sinó una trobada de companys de treball, això sí, representants d'una sèrie de publicacions periòdiques i no periòdiques, amb la intenció de debatre sobre l'avenir de les publicacions científiques en comunicació. El que va començar sent una petita trobada de revistes peninsulars per analitzar la crisi de les revistes en paper (per tant, en principi, no estaven incloses les pròpies del ciberespai) davant els reptes actuals, es va ampliar degut a la demanda de les mateixes publicacions i, sobretot, perquè els temes enunciats interessaven a múltiples actors del procés. Esperem que aquest èxit tingui una continuïtat en pròximes reunions i en la preparació d'un congrés general.

La reunió va discórrer com un moment de treball, discussió i intercanvi d'opinions. Es va posar de manifest que l'objectiu fonamental de les revistes científiques de comunicació és tant el traspàs de coneixements des de la Universitat i els grups d'investigació al conjunt de la societat com el coneixement i reconeixement d'aquestes investigacions per a la resta de la comunitat científica, amb la formació de xarxes de col·laboració entre tots els investigadors. La translació i la divulgació de coneixements a la societat és la gran assignatura pendent de l'àmbit acadèmic de les ciències socials. El repte del marc superior d'educació europeu exigeix una relació d'ajuda més intensa, no només entre els diversos grups que publiquen sinó entre tots els que participen del diàleg acadèmic: professors i avaluadors.

Dins la taula de «Problemes i reptes actuals de les publicacions científiques sobre comunicació» es va plantejar que el repte de la qualitat s'ha imposat amb unes normes que cal discutir encara que siguin necessàries, unes normes que requeririen reunions permanents o un fòrum participatiu constant per tal de dirimir la seva validesa i adaptació a les ciències socials. Els requisits i barems són tan necessaris com problemàtics. Sembla contradictori l'abandonament d'aquest camp per part dels professionals de la comunicació en mans exclusivament dels especialistes de biblioteconomia (que, evidentment, compten amb les eines tècniques necessàries, però que moltes vegades actuen sense una consulta localitzada als especialistes en comunicació, els grups d'investigació o els departaments). La protesta no és el camí per solucionar aquesta disfunció i falta de comunicació. És més constructiva una col·laboració real entre els dos camps (els organismes de qualitat escollits pels governs encarregats d'establir barems i requisits, rànquings i llistes..., i els que pateixen les conseqüències d'aquestes «llistes» que inclouen tant com exclouen).

La translació i la divulgació de coneixements a la societat és la gran assignatura pendent de l'àmbit acadèmic de les ciències socials. El repte del marc superior d'educació europeu exigeix una relació d'ajuda més intensa, no només entre els diversos grups que publiquen.

Dins la taula rodona de «Revistes científiques: indexació, qualitat i metodologies d'avaluació» es va parlar dels controls numèrics derivats de les escoles de biblioteconomia i la seva influència sobre la qualitat. Mitjançant el factor d'impacte (*Impact Factor*) es mesura avui la importància de les publicacions científiques, fonamentalment al món anglosaxó. L'adaptació d'aquestes normes a les ciències socials i els canvis que comporten va constituir l'eix de la discussió.

Dins la taula rodona de «Qualitat científica, avaluació i publicacions: el repte del futur i la competència de les revistes científiques anglosaxones» es va plantejar la necessitat de construir una comunitat científica d'amplada iberoamericana on tots els investigadors sense excepció poden publicar i ser autors en totes les llengües llatines. La defensa d'aquestes llengües i d'altres europees davant el domini anglosaxó és una fita ineludible de la millora de la xarxa de publicacions científiques en comunicació. Cal assumir per això eines per al treball científic més desenvolupades i millorar els sistemes de difusió. El repte és la feblesa d'aquestes revistes en llengües no anglosaxones, amb menys referències i menys desenvolupament tecnològic. Publicar en anglès no significa pas no publicar en altres llengües. Cal dissenyar una estratègia de polítiques comunicatives, complir els estàndards establerts (LATINDEX) i demanar ajudes per assolir la renovació amb una aposta clara per la virtualitat.

Dins la taula rodona de «Revistes, plataformes digitals i portals sobre comunicació» es va parlar del camí cap a una convergència digital: les revistes digitals i les revistes en paper seran un únic camp en pocs anys. La digitalització és un pas de gegant per a les revistes en paper, encara que planteja una considerable adaptació tècnica i presenta uns perills que no s'han d'oblidar. El problema de la qualitat i el problema de la indexació s'accentuen a Internet, encara que

aparentment sigui molt més fàcil tècnicament parlant i augmentin els perills del quantitativisme (¿la multiplicació al bosc de les cites amagarà l'arbre de la qualitat?). El problema de la unió entre revista científica i revista divulgativa és una frontera que a Internet és més difícil de mantenir (sí és que és necessari mantenir-ho) per a respectar i conservar el camp acadèmic.

Després es van formar tres grups de treball, «Accions per a incentivar la cooperació entre publicacions», «Investigar i acreditar-se: polítiques de publicació acadèmiques», i «Problemes de la digitalització de les revistes en paper i de les revistes digitals», on es va parlar del treball per a la creació d'una plataforma de publicacions científiques de comunicació de l'àrea iberoamericana i de la presentació dels documents definitius dels grups de treball.

Tothom va estar d'acord en la necessitat d'ampliar la reunió a tots els interessats i informar a diferents actors en relació amb les revistes i publicacions científiques de comunicació: és a dir, transmetre els resultats de la reunió a tots els investigadors responsables de les publicacions científiques en comunicació periòdiques i no periòdiques, en paper i digitals, peninsulars i iberoamericans (a més d'informar a les institucions acadèmiques europees interessades en les publicacions científiques en comunicació); als especialistes en l'anàlisi de revistes científiques en comunicació (que no havien estat invitats en aquesta primera reunió); als representants de totes les institucions i grups de treball dedicats al control de la qualitat... El repte del futur de les revistes i publicacions científiques en comunicació és un joc molt perillós per deixar-lo córrer sense fer-ne res.